

Barn och elever i behov av särskilt stöd 2014/2015

Sofia Franzén
Kvalitetscontroller

Augusti 2015

Innehåll

Rapportens huvudsakliga innehåll	4
1. Styrande dokument och arbetssätt	5
1.1. Barns och elevers rätt till stöd enligt skollagen.....	5
1.2. Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning.....	6
2. Stöd inom för-, grund- och gymnasieskolan samt fritidshemmet.....	8
2.1. Förskolan.....	8
2.2. Fritidshemmet.....	9
2.3. Grundskolan	10
2.4. Gymnasiet.....	13
2.5. Tilläggsbelopp.....	15
3. Analys, bedömning och åtgärder	16
3.1. Resurser och verksamhet.....	16
3.2. Förslag till åtgärder	17

Rapportens huvudsakliga innehåll

Piteå kommun har ett antal kommunövergripande resurser för barn och elever i behov av särskilt stöd, både när det gäller deras sociala situation och deras kunskapsutveckling. Förskolechefer och rektorer ger sammantaget en positiv bild av arbetet med att ge extra anpassningar och särskilt stöd i förskolorna, grundskolorna och gymnasiet. Men i analysen av nuläget har också ett par utvecklingsområden identifierats. Det första är att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i ett par enskilda förskole- och skolenheter. Det andra är att förskolans personal behöver ytterligare kompetensutveckling för att utföra arbetet för barn i behov av särskilt stöd. Dessutom bör huvudmannen i dialog med NLL lyfta och utreda frågan om huruvida det är lämpligt att implementera en central barnhälsa för förskolorna.

Rapportens underlag är förskolechefers och rektorers rapportering i Genvägen.

I. Styrande dokument och arbetssätt

Här citeras de delar av skollagen (2010:800) som handlar om att ge särskilt stöd för barn och elever. Därefter beskrivs Piteå kommuns övergripande arbetssätt för att arbeta enligt dessa lagar, det vill säga det systematiska kvalitetsarbetet och ansvarsfördelningen.

I.1. Barns och elevers rätt till stöd enligt skollagen

När det gäller barns och elevers utveckling mot målen säger skollagen:

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. (3 kap. 3 § skollagen)

I enlighet med detta anger skollagen bestämmelser¹ om att skyndsamt ge *extra anpassningar* inom ramen för den ordinarie undervisningen till de barn och elever som befaras behöva det för att nå kunskapskraven. Det gäller samtliga skolformer och fritidshemmet.

Om extra anpassningar visar sig eller antas vara otillräckliga för att nå kunskapsmålen ska rektorn se till att elevens behov av *särskilt stöd* skyndsamt utreds.² Detta gäller även om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om det inte är uppenbart obehövt ska utredningen ske i samråd med elevhälsan.³ Angående särskilt stöd säger skollagens kapitel 3 att:

7 § Särskilt stöd får ges istället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

9 § Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas...

11 § Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt § 9 för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

12 § Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett

---

¹ 3 kap. 5a § skollagen

² Detta gäller inte i förskolan.

³ 3 kap. 8 § skollagen

beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång)...

I skollagens kapitel 8 finns bestämmelser om stöd i förskolan:

5 § Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

7 § Barn ska även i andra fall än som avses i 5 och 6 §§ erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola.

9 § Barn som av fysiskt, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver... Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna.

I skollagens kapitel 14 finns bestämmelser om stöd i fritidshemmet:

5 § En elev i någon av de skolformer som anges i 3 § ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

6 § Elever ska även i andra fall än som avses i 5 § erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

I.2. Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning

Utifrån kraven i skollagen har Barn- och utbildningsnämnden beslutat att ett systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas utifrån en årsvis planering.

Huvudmannen har det *yttersta ansvaret* för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som finns i skollag, läroplaner och andra föreskrifter. Skolverket (2015) uttrycker det så här: ”Det är huvudmannen som har ansvar för att skapa förutsättningar för förskolan och skolan att uppfylla de nationella målen. Rektorn och förskolechefen har ansvar för att skapa förutsättningar för lärare, förskollärare och annan personal att bedriva en undervisning som leder till barns och elevers lärande och utveckling.”⁴

---

⁴ Kvalitetsarbete i praktiken – Skolverket (2015)

Huvudmannens ansvar

1. Att se till att utbildningen motsvarar skollagens krav på kvalitet⁵, är likvärdig⁶ och att utbildningen förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet⁷.
2. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål).⁸
3. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.⁹
4. Att se till att det i alla förskole- och skolenheter samt fritidshem finns en god miljö för lärande.¹⁰
5. Att se till att personalen har den utbildning som krävs eller är lämplig – gärna forskarutbildning.¹¹
6. Att se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.¹²
7. Att lämna skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.¹³

Rektorns/förskolechefens ansvar

1. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål). Detta ska ske under medverkan av personal och barn/elever. Vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.¹⁴
2. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.¹⁵
3. Att utarbeta rutiner som svarar mot de lagstadgade bestämmelserna, de förvaltningsövergripande kraven samt enhetens egna förutsättningar och behov.
4. Att upprätta rapporter till huvudmannen enligt fastställd plan.
5. Att återkoppla resultat och beslut om åtgärder till personalen.
6. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.¹⁶

---

⁵ 1 kap. 4 § och 3 kap. 3§ skollagen

⁶ 1 kap. 4 och 9 §§ skollagen

⁷ 1 kap. 5 § skollagen

⁸ 4 kap. 3 § och 4 kap. 5 § skollagen

⁹ 4 kap. 6 § skollagen

¹⁰ 8 kap. 8 §, 14 kap. 9 § skollagen

¹¹ 2 kap. 13, 14 och 23 §§ skollagen

¹² 2 kap. 34 §§ skollagen

¹³ 4 kap. 8 § skollagen

¹⁴ 4 kap. 4 § samt 4 kap. 5 § skollagen

¹⁵ 4 kap. 6 § skollagen

¹⁶ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 19

2. Stöd inom för-, grund- och gymnasieskolan samt fritidshemmet

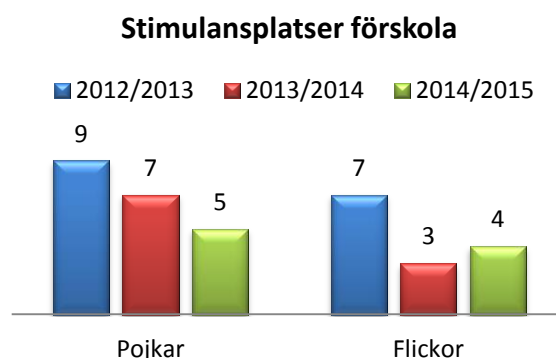
Här beskrivs åtgärder på enhetsnivå som är till exempel stimulansplatser, åtgärdsprogram och anpassad studiegång för att ge särskilt stöd inom förskolor, fritidshem, grundskolor och gymnasieskolan.

2.1. Förskolan

I Piteå finns 39 kommunala förskolor.¹⁷ 36 av dem har lämnat in rapportering om särskilt stöd, vilket ger en svarsfrekvens på 92 procent.

Stimulansplatser i förskolorna

Inom förskoleverksamheten finns 2014/2015 totalt 9 barn (5 pojkar och 4 flickor) som har erbjudits förskola utifrån att de bedömts behöva särskilt stöd i sin utveckling.

Särskilt stöd i förskolorna

Barn som redan har en plats i förskolan har rätt till särskilt stöd för att möta deras speciella behov. En av förskolecheferna upplever att ”signaler från pedagoger angående barn som ’oroar och utmanar’ ökar och att detta skapar stor stress och otillräcklighetskänsla bland pedagogerna när man inte får verksamheten att fungera för alla barn.”

Arbetsätt och resultat i förskolorna

I överlag beskriver förskolecheferna ett framgångsrikt arbete med att ge barn i förskolan särskilt stöd. Många har jobbat med extra personalresurser och särskilda smågrupper. De arbetsätt som lyfts fram som framgångsrika är bland annat:

1. **Trepartssamtal**, som innebär att vårdnadshavare, lämnande pedagog och mottagande pedagoger träffas och ger en tydlig bild av barnet inför övergången till skolan. ”Det känns tryggt för alla parter”, kommenterar en förskolechef.

¹⁷ Källa: Genvägen, Förskola och fritidshem – Antal barn

2. **Bokcirkel.** I ett område har de haft en bokcirkel för ökad kunskap om hur man jobbar med barn i behov av stöd. Förskolechefen skriver att ”den har varit mycket bra och pedagogerna har varit mycket nöjda över upplägget och den kunskap de fått”.
3. **Lärplatta.** För de barn som haft kommunikationssvårigheter har bland annat en lärplatta använts och det har varit ett bra hjälpmedel.

Utvecklingsområden i förskolorna

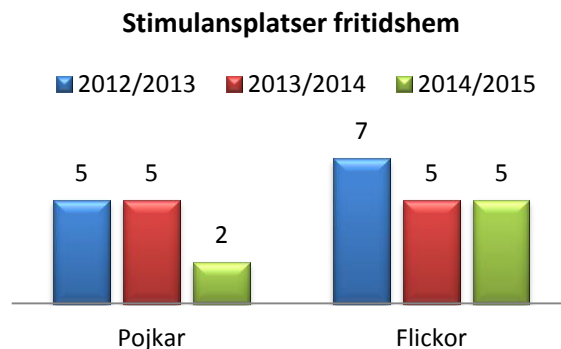
I förskolechefernas rapportering beskrivs följande utvecklingsområden (läs mer på s. 16-17):

1. **Systematiskt kvalitetsarbete.** Några av enheterna behöver utveckla det systematiska kvalitetsarbetet när det gäller planering och utvärdering av stödinsatser samt dokumentationen.
2. **Kompetensutveckling.** Det behövs kompetensutveckling bland pedagogerna så att de kan lita på sig själva som sakkunniga om vad särskilt stöd i förskolan är, bemötande och strategier i mötet med barn som väcker funderingar/utmanar. I ett förskoleområde finns ambitioner/tankar på att samarbeta med specialpedagogiska myndigheten i Norrbotten för att arbeta fram ett upplägg en kompetensutvecklingsplan för pedagoger inom Piteå Kommuns förskolor gällande arbetet med barn i behov av särskilt stöd.
3. **Specialpedagogresurser.** En resurs som ofta lyfts fram som oumbärlig är specialpedagogen som har övergripande ansvar för barn i behov av stöd. Dock skriver en av förskolecheferna att hon själv har fått bekosta en viss del av en specialpedagogtjänst utöver den kommunövergripande tjänsten. Hon menar att specialpedagogen har en viktig handledande och vägledande roll i förskolan och att det är något som bör lyftas på förvaltningsnivå.
4. **Barnhälsa.** En av förskolecheferna kommenterar att ”det saknas en barnhälsa inom förskolan, där kuratorer, specialpedagog och barnpsykolog bildar en helhet utifrån alla våra barns behov i förskolan. Detta bör bekostas centralt i ett förebyggande syfte”.

2.2. Fritidshemmet

Stimulansplatser i fritidshemmen

Inom fritidsverksamheten finns totalt 7 barn (2 pojkar och 5 flickor) inskrivna som har erbjudits plats på fritids utifrån att de bedömts bedöma särskilt stöd.

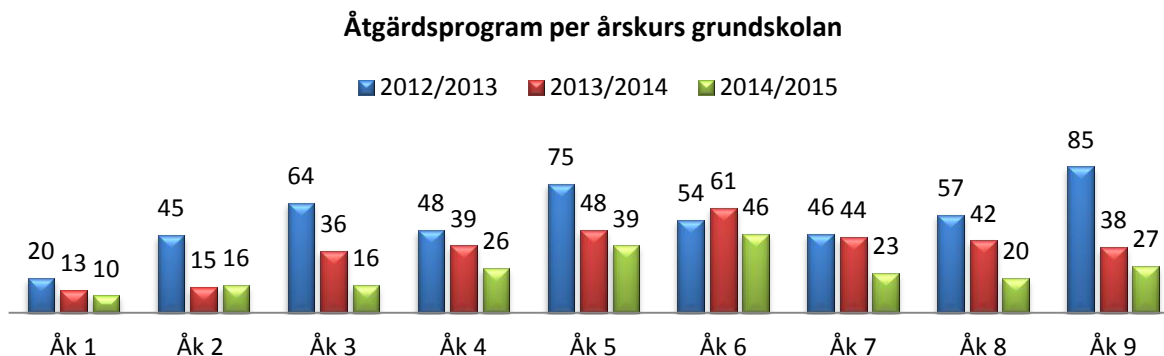
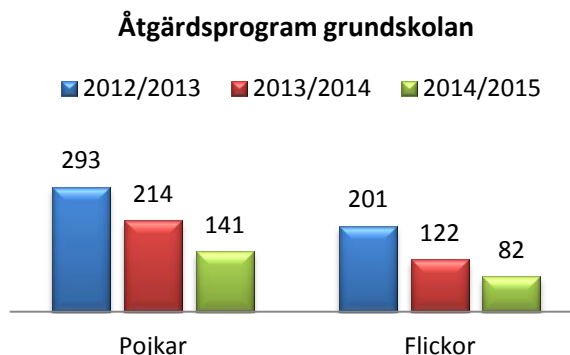
2.3. Grundskolan

I Piteå finns 29 kommunala grundskoleenheter.¹⁸ Alla utom två har lämnat in rapportering om särskilt stöd, vilket ger en svarsfrekvens på 93 procent.

Åtgärdsprogram i grundskolorna

Under läsåret 2014/2015 finns totalt 4 481 elever i Piteå kommuns grundskolor. 2 112 av dem är flickor och 2 369 av dem är pojkar.

Det är nästan dubbelt så många pojkar som flickor som har upprättade åtgärdsprogram i grundskolan. Det är också nästan dubbelt så många pojkar som flickor som har ett icke godkänt betyg (285 flickor och 532 pojkar). I samband med slutbetygen i årskurs 9 har pojkarna kommit ikapp; det är lika många flickor som pojkar som har icke godkända slutbetyg i något ämne (83 flickor och 85 pojkar).

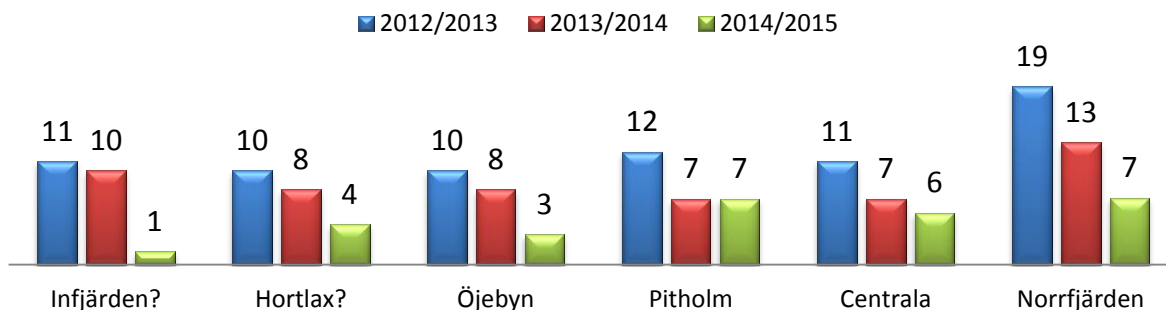

Antalet åtgärdsprogram har minskat under de senaste tre åren. Några rektorer förklarar det sjunkande antalet under 2014/2015 med att nya lagar började gälla från och med 1 juli 2014. Lagändringarna innebär bland annat att om det på något sätt kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska hon eller han i första hand erbjudas extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5a § skollagen). Om det är tillräckligt behöver eleven inget åtgärdsprogram.

¹⁸ Källa: Genvägen, Grundskola – Antal elever

Procentandel elever med åtgärdsprogram grundskolan

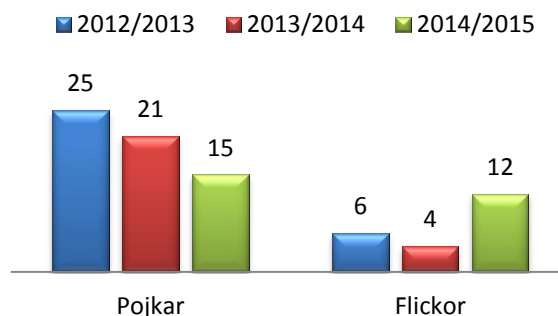

Det befintliga underlaget visar att Infjärden och Öjebyn har den minsta andelen elever med åtgärdsprogram medan Norrfjärden och Pitholm har den största elever med åtgärdsprogram. Dock är underlaget från Infjärden och Hortlax inte komplett då det saknas underlag från en skolenhet från respektive område, så det statistiska resultatet är möjligtvis en aning missvisande.

Anpassad studiegång i grundskolorna

Det är något fler pojkar än flickor som har anpassad studiegång (15 pojkar och 12 flickor). Jämfört med förra läsåret har skillnaden i antal mellan pojkar och flickor med anpassad studiegång blivit betydligt mindre.

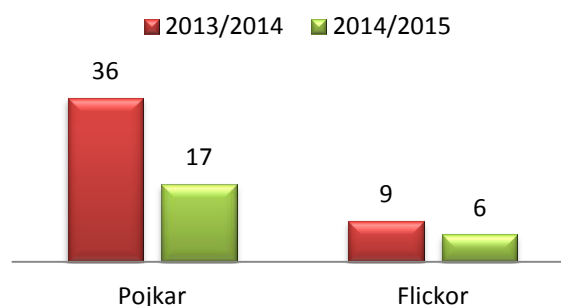
Anpassad studiegång grundskolan

Särskild undervisningsgrupp i grundskolorna

Det är betydligt fler pojkar än flickor i särskilda undervisningsgrupper.¹⁹

Elever i särskild undervisningsgrupp grundskolan

¹⁹ Antalet elever i särskilda undervisningsgrupper 2012/2013 redovisades inte i förra årets rapport, troligen på grund av bristande underlag.

Arbetsätt och resultat i grundskolorna

Den sammantagna bilden som rektorerna ger är att arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd är framgångsrikt. Att extra anpassningar i klassrummet ges i första hand ses enbart som något positivt då det minskar lärarnas administrativa börda. I de fall där arbetssätten utvärderas är det enbart positiva resultat som lyfts fram, både på en individnivå och på en gruppnivå. De arbetsätt som lyfts fram är bland annat:

1. **Resurslärare till varje årskurs.** Eleverna har ofta kunnat arbeta i mindre grupper eller med flera pedagoger med hjälp av resurslärarna. Det har inneburit en större flexibilitet att använda resursen där den bäst behövs.
2. **Förbättrad psykosocial arbetsmiljö** på mellanstadiet: En rektor skriver så här: ”En mer öppen skola med upplåsta klassrum från morgonen och ett mer välkomnande mottagande från pedagoger som alltid funnits i korridoren. Rastvärdarna har även varit fler vilket påverkat utemiljön på ett positivt sätt. Eleverna har dessutom varit mer fokuserade på undervisning då de kommit in.”
3. **Utvecklad spetskompetens.** Lärarna har undervisat i varandras klasser och på det sättet varit ansvariga för färre ämnen med resultatet att varje lärare blivit skickligare i sina ämnen.
4. **Intensivperioder** kring läsning där eleven läser varje dag med specialpedagog och även med en vuxen hemma under en sexveckorsperiod. Detta är en metod som ger goda resultat. Några elever på en skola ska intensivplugga matte med hjälp av förstelärare.
5. **Screeningar i varje årskurs** för att tidigt uppmärksamma och identifiera behov, både vår och höst, i matematik och svenska.
6. **Personal och teknik.** Hög personaltäthet, god tillgång till specialpedagogisk kompetent personal samt mycket goda förutsättningar när det gäller teknik i hörseleklasserna.

Utvecklingsområden i grundskolorna

I rektorernas rapportering lyfts följande utvecklingsområden (läs mer på s. 16):

1. **Systematiskt kvalitetsarbete.** Två enheter behöver utveckla rutiner kring extra anpassningar och dokumentationen kring dessa. Även att utforma åtgärdsprogrammet så att det ännu tydligare framgår vilka behoven är och vem som ska ansvara för åtgärderna och hur de ska följas upp och utvärderas.

2.4. Gymnasiet

Åtgärdsprogram i gymnasiet

På Strömbackaskolan finns fem skolenheter. Det saknas underlag från en av dem, vilket betyder att svarsfrekvensen är 80 procent. Därför finns det kanske några fler åtgärdsprogram än vad statistiken visar. Det saknades dock underlag från ett rektorsområde även under 2013/2014.

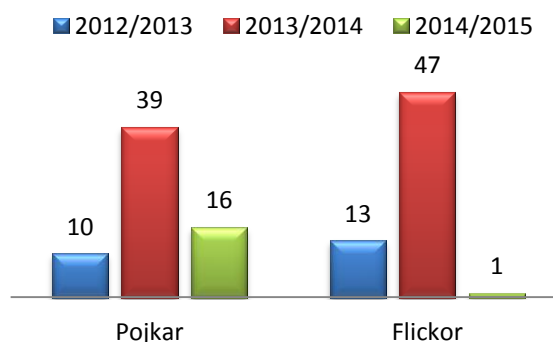
Det har skett en markant sänkning av antal åtgärdsprogram i gymnasiet, vilket till stor del beror på att extra anpassningar i klassen eller gruppen har kunnat genomföras istället med hjälp av lagändringarna som trädde i kraft inför läsåret 2014/2015.²⁰ (Den stora ökningen av antalet åtgärdsprogram under 2013/2014 berodde på förändringar i organisationen och innebar inte en ökning av antalet elever i behov av särskilt stöd.)

De flesta åtgärdsprogrammen i gymnasiet upprättas i årskurs 2. En av rektorerna kommenterar att ” Vi ser en tendens till att elever med diagnoser ökar för varje år. Sedan vet vi inte om det beror på att föräldrar är mer villiga att utreda sina barn än tidigare eller om det faktiskt är så att barn har oftare svårigheter idag än för bara tre år sedan”.

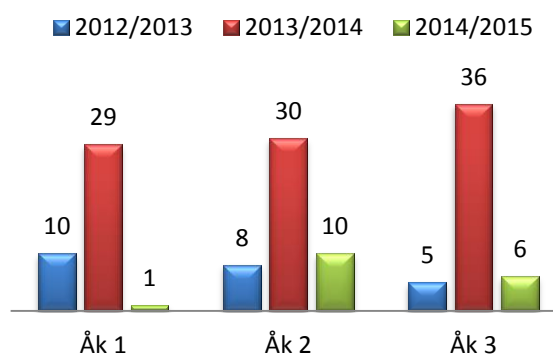
Förlängd utbildning i gymnasiet

Antalet gymnasieelever med förlängd utbildning ligger enligt det befintliga underlaget på exakt samma nivå som förra året.

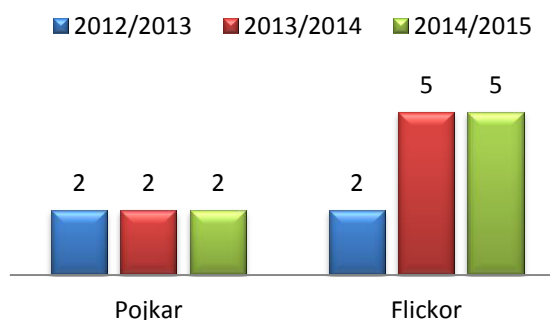
Åtgärdsprogram gymnasiet

Åtgärdsprogram per årskurs gymnasiet

Förlängd utbildning gymnasiet

²⁰ Se en närmare beskrivning på s. 7.

Arbetsätt och resultat i gymnasiet

Generellt sett ger rektorerna en positiv bild av arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd på gymnasiet. Någon kommenterade att det bara var en enda elev som inte fick sin examen trots massiva åtgärder och det var på grund av hög frånvaro. Det här är några av de framgångsrika åtgärderna på gymnasiet:

1. **Tester vid skolstart** i läsning, ordkunskap, engelska och matematik. Läsning och ordkunskap resultatet är standardiserat och mäts i skalan Stanine. Skalan går mellan 1 och 9. Resultat mellan 1 och 3 indikerar att eleven har stora svårigheter med läsning och ordkunskap.
2. **Tydliga rutiner.** I ett rektorsområde finns det tydliga rutiner; alla vet vad de ska göra och lärare och mentor får konkret hjälp och tips om vilka anpassningar som bör göras i klassrummet, vilket också sammanfaller med förbättrade kunskapsresultat.
3. **Intensivläsning.** Flera elever hade 30 minuter engelska eller matematik/dag för att på så vis öka måluppfyllelsen. Av de stödinsatser som sattes in har etappläsningen med ca 30 minuter/dag visat sig mest effektiv. De elever som blockläste hade en tydligare kunskapsutveckling och blev klara med sina kurser mycket tidigare än elever som läst ett par lektioner/vecka.

Utvecklingsområden i gymnasiet

Det är bara en av rektorerna i gymnasiet som nämner ett utvecklingsområde (punkt 1) och deras plan är att det ska åtgärdas nu i höst. Det andra utvecklingsområdet (punkt 2) nämns inte av någon rektor men existerar likafullt och uppmärksammades i Skolinspektionens tillsyn 2015. Dock är detta problem under åtgärdande, så denna punkt tas inte upp bland förslagen till åtgärder för denna rapport.

1. **Användning av kartläggningsmaterial** för att tidigt upptäcka behov av särskilt stöd i engelska, svenska och matematik och även att utveckla skolstartssamtalen.
2. **Att anställa personal som kan ge studiehundledning på modersmålet.** Strömbackaskolan klarar i dagsläget inte av att ge alla elever i behov av studiehundledning på modersmålet sådant stöd, men det pågår ett aktivt sökande efter resurser för att göra detta.

2.5. Tilläggsbelopp

Alla förskolor och skolor har enligt skollagen en skyldighet att ge stöd åt barn och elever i behov av särskilt stöd. Detta kan innebära extra undervisning, individualiserat lärande, specialpedagogiska insatser eller undervisning i särskild grupp. Resurser för detta är inkluderat i det s.k. *grundbeloppet*.²¹ Grundbeloppet ska täcka kostnader för omsorg och pedagogisk verksamhet eller undervisning, pedagogiskt material eller läromedel, utrustning, elevhälsa, måltider, administration och lokaler.

Ett *tilläggsbelopp* kan betalas ut till såväl kommunala och fristående verksamheter för enskilda barn/elever som har behov av *extraordinära stödåtgärder* på grund av fysiska funktionshinder och svårigheter, störning inom autismspektrat eller neuropsykiatrisk/psykosocial problematik med riskinslag för eleven och personer i omgivningen. Tilläggsbelopp ska också betalas ut till elever som ska erbjudas modersmålsundervisning.²² Det är alltid barnets/elevens behov såsom det framträder i den pedagogiska verksamheten, inte barnets/elevens eventuella diagnos, som är underlag för bedömning av tilläggsbelopp. Så här ser fördelningen av tilläggsbelopp ut i Piteå kommuns förskolor och skolor under läsåret 2014/2015:

Tilläggsbelopp i förskolan

	Totalt	Ansökningar (p/f) ²³	Beviljade ansökningar (p/f)	Andel beviljade ansökningar (p/f) ²⁴
HT 14	225 000 kr	5 (5/0)	3 (3/0)	60 % (100/0)
VT 15	858 250 kr	10 (9/1)	10 (9/1)	100 % (100/100)

Tilläggsbelopp i grundskolan

	Totalt	Ansökningar (p/f) ²⁵	Beviljade ansökningar (p/f)	Andel beviljade ansökningar (p/f) ²⁶
HT 14	2 017 300 kr	46 (29/17)	30 (18/12)	65 % (62/70)
VT 15	3 375 500 kr	34 (20/14)	33 (19/14)	97 % (95/100)

²¹ 10 kap. 38 § skollagen

²² 10 kap. 39 § skollagen

²³ Antal pojkar/antal flickor.

²⁴ Procentandelar beviljade ansökningar för pojkar/flickor.

²⁵ Antal pojkar/antal flickor.

²⁶ Procentandelar beviljade ansökningar för pojkar/flickor.

3. Analys, bedömning och åtgärder

3.1. Resurser och verksamhet

Piteå kommun har ett antal kommunövergripande resurser för barn och elever i behov av särskilt stöd, både när det gäller deras sociala situation och deras kunskapsutveckling. Förskolechefer och rektorer ger en generellt positiv bild av arbetet med att ge extra anpassningar och särskilt stöd i förskolorna, grundskolorna och gymnasiet. Men för att i ännu högre grad kunna uppfylla de nationella målen behöver lämpliga åtgärder sättas in i följande utvecklingsområden.

Systematiskt kvalitetsarbete

Några förskolechefer och rektorer inom grundskolan rapporterar att deras systematiska kvalitetsarbete med extra anpassningar och/eller särskilt stöd är i behov av utveckling. Detta är viktigt att åtgärda eftersom att skollagen kräver att varje enhet har ett fungerande systematiskt kvalitetsarbete.²⁷

Kompetensutveckling

Det finns ett behov av ytterligare kompetensutveckling bland pedagogerna så att de kan lita på sig själva som sakkunniga om strategier i mötet med barn som kan förmodas behöva särskilt stöd. Enligt förskolans läroplan ska förskolechefen se till att ”personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter”.²⁸ I ett förskoleområde finns tankar på att samarbeta med specialpedagogiska myndigheten i Norrbotten för att arbeta fram ett upplägg en kompetensutvecklingsplan för pedagoger inom Piteå Kommuns förskolor gällande arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Samtidigt ansvarar huvudmannen för att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.²⁹ Därmed krävs både enheternas och huvudmannens engagemang för att säkerställa kvalitet och likvärdighet i personalens kompetens.

Barnhälsa

En av förskolecheferna menar att förskoleverksamheten har ett behov av en central barnhälsa där kuratorer, specialpedagoger och barnpsykolog bildar en helhet. Skollagen säger att det ska finnas en elevhälsa för elever inom olika skolformer, men det står inget om ett krav på en

---

²⁷ 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen

²⁸ Skolverket. *Läroplan för förskolan Lpfö 98*, 2010, s. 16.

²⁹ 2 kap. 34 §§ skollagen

jämförbar barnhälsa inom förskolan.³⁰ Det betyder emellertid inte att upprättandet av en barnhälsa är onödigt – tvärtom kan det vara ett bra sätt att arbeta i riktning mot de nationella målen. Förskolan ska ju ”utgå från en helhetssyn på barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet”.³¹ I skollagen står det dessutom att

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande individer och medborgare.³²

En resurs som ofta lyfts fram som outhärlig för att uppnå detta är specialpedagogen som har ett kommunövergripande ansvar för barn i behov av stöd. Dock skriver en av förskolecheferna att hon själv har fått bekosta en viss del av en specialpedagogtjänst utöver den kommunövergripande tjänsten. Behövs det utökade centrala specialpedagogtjänster? Huruvida en central barnhälsa är ett lämpligt initiativ eller inte för att ta förskolornas verksamheter närmare de nationella målen är en fråga som bör lyftas på huvudmannanivå.

Studiehandledning på modersmålet

Strömbackaskolan klarar i dagsläget inte av att ge alla elever i behov av studiehandledning på modersmålet sådant stöd, men det pågår ett aktivt sökande efter resurser för att göra detta. Eftersom att detta problem är under åtgärdande tas denna punkt inte upp bland förslagen till åtgärder i denna rapport.

3.2. Förslag till åtgärder

- Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med extra anpassningar och särskilt stöd i de förskole- och skolenheter som tar upp detta som ett utvecklingsområde.
- Stöd förskolorna i deras arbete med att personalen får ytterligare kompetensutveckling för att arbeta med barn i behov av särskilt stöd.
- Utred i dialog med NLL huruvida det är lämpligt eller inte att Piteå kommun ska implementera en central barnhälsa för förskolorna.

---

³⁰ 2 kap. 25 § skollagen

³¹ 8 kap. 2 § skollagen

³² 1 kap. 4 § skollagen